

10. 17

Interieur

kávéház és
lakóház.

Szerkeszti
Kovács Réka

JAJCHIK A. RAJZA.
.1912.

Jparművészeti, kávéházi
és színházi képes folyóirat
Megjelenik havonként két
szer. ára egy évre 20 k:
egyes szám 1 korona.

LAPUNK egyes számonként kapható: Ranschburg Gusztáv, IV., Ferenciek tere 2. — Adorján Testvérek VII., Erzsébet-körut 16. sz. — Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) r.-t. Andrassy-ut 21. — Róth L. dohánytőzsde, Nagymező-utca 31. — Konti Józsefné különlegességi tőzsde VI., Andrassy-ut 29. — Pfeiffer Ferdinánd, Kossuth Lajos-u. 7.

Hajdu Dénes épület- és műlakatos
BUDAPEST, VII.,
Munkás-utca 11. sz.
Készít mindennemű lakatos diszmunkákat vasból és rézből.

Fack Pál vasáru, épület- és butor-
vasalás, szerszám, házi- és
konyhaberendezések raktára
Budapest, VII., Rákóczi-ut 49. Telefon 58-88.

“ASBESTIT” a jelenkor legjobb hézagmentes as-
bestpadlója és falburkolata, gyártja
a Magyar Asbestit Padlógyár
Rácz József Telefon
63-24.
BUDAPEST, VII., ELEMÉR-UTCA 11.

SZIMON ISTVÁN csemege, fűszerek és italok áruháza. — Évek hosszú sora óta a leg-
több és legelőkelőbb szálloda, vendéglő, kávéház stb., stb. szállítója.
Villamos hűtőházak,
kávépörköldé stb.
A cég áruházai Budapesten: V., Váci-körut 12, V., Váci-körut 60,
VI., Bajza-utca 16. Központi irodák és raktárak: V., Akadémia-utca 7.

UNGÁR ÉS FISCHER
BANKÜZLETE
Budapest, VII. ker., Rákóczi-ut 10.
Telefon interurban 143-92.
Cégünk nemcsak a szállodák és kávéházak közveti-
tésével, hanem azok finanszírozásával is foglalkozik.
Convertál ezen szakmában tartozásokat, rendez fizet-
ésképtelenségeket és fizetési zavarokat. Keresztül-
visz discréten minden e szakmába vágó transactiókat.

Excelsior-Szálloda
Budapest, VII. kerület, Rákóczi-ut 72. szám.
Excelsior American bar és Grill room.
Külön feljárt az utcáról a félemeletre.
Nyitva este 8 órától. Caviár, Osztriga és
Langouste különlegességei, az amerikai
italok százféle keverékei és olcsó arai, a
legujabb látványossága a főváros esti
közönségének és gourmandjainak.

Palme Kristóf és Tsa
Parchen-Schelten
Vezérképviselő:
KOFFLER JAQUES
BUDAPEST, VII.,
BAROSS-TÉR 15.
**Üvegcsillár- és lámpa-
gyár.**
Különlegességek:
csillárok, kandeláberek, lyrák,
ámpolnák és falikarok
villanyos, gáz- és acetilén-
világításra.

TELEFON 18-99 ALAPITVAÓTT 1890-BEN TELEFON 18-99

MILANOI HIALITÁS JEZUSY ÉREM

WOTTITZ MANFRÉD ÉS TÁRSA
KLISÉKÉSZITŐ MŰINTÉZET
CINKOGRAFIA, BUDAPEST
VI. KERÜLET, EÖTVÖS-UTCZA 48. SZÁM

ISZSISZS AJÁNLKOZIK MINDEN SZAKMÁBA VÁGÓ
MUNKÁK MŰVÉSZIES ELKÉSZÍTÉSÉRE. U. M.: DOMBOR-
NYOMÁSOKHOZ VALÓ STANZNIK, FOTOTIPIÁK, KEMI-
GRAFIÁK, AUTOTIPIÁK, KLISÉK HÁROM ÉS NÉGYSZÍNŰ
NYOMÁSHOZ. FÉNYKÉPFELVÉTEL HÁZON KIVÜL ÉPÜLE-
TEKRŐL ÉS ŰZLETEKRŐL; INTERIEUR-ŰK, TÁJKÉPEK STB.

Szerkesztőség
 és kiadóhivatal
 V. Király-u. 106
 Telefon: 125-08

Interjú

Megjelenik havonta kétszer
 átlagosan egy évre 20k
 egyes számúak

a kávéház és lakóház
 szak- és iparművelési képes
 folyóirat szerkeszti:

Kovács Béla

I. ÉVFOLYAM	BUDAPEST, 1912
* 10. SZÁM *	* JUNIUS 15 *

SAN-FRANCISCO — AZ ÚJ VASVÁROS.

Amerikai építkezés.

E hó 18-án volt 6 éve annak a még mindnyájunk emlékezetében élő rettenetes katasztrófának: amidőn földrengés és még inkább az ennek nyomában fellépett tűzvész San-Franciscot, az Egyesült Államoknak a Csendes-Oceán mentén fekvő, egyedüli jelentős városát megsemmisítette.

Abban az időben, midőn én a pusztulást követő augusztus havában odakerültem, a város még teljesen rom- és hamuhalmaz volt.

Hihetetlen, mondhatnám csodás volt e városnak ujjászületése. Még a földrengés alighogy befejeződött, az építkezés máris rohamos erővel kezdődött meg.

Okulva a természet borzasztó csapása által előidézett romboláson, az építkezés természetesen a lehető leggondosabb volt s minden törekvés odairányult, hogy ezt, amennyire csak lehetséges, az emberi tudás biztossá tegye. E cél szolgálatában a hatóság az összes emelendő épületeket 3 csoportba osztotta be s ennek megfelelőleg a város területére vonatkozó szigorú építési törvényeket léptetett életbe, amely törvény előírja: hogy az egyes osztályokba tartozólag sorozott épületek szilárdsági és tűzbiztonsági szempontokból miként legyenek alkotva.

Ugyanezen törvények meghatározzák továbbá azt is, hogy a városnak egyes kijelölt részein, illetve területein milyen osztályba tartozó épületek emelhetők csak.

Említésre méltónak tartom azt, hogy az amerikai városok majdnem kivétel nélkül mind két részre vannak osztva, ezek a „down-town“ vagyis alsó város és az „up-town“ vagyis felső város. Az alsó városban az építkezési törvények értelmében csupán első osztályba tartozó épületek emelhetők; minthogy San-Franciscónak ez a várossrésze teljesen elpusztult és így úgy is újra kellett építeni, a törvénynek erre vonatkozó rendelkezéseit a maga teljességében érvénybe is lehetett léptetni. Az ezen osztályra vonatkozólag hozott törvényes rendelkezések szerint az építkezésnél vas-

beton vagy pedig tűzálló anyaggal körülvelt vasvázás szerkezetek használhatók; mindkét esetben azonban a padlószerkezetnek öntött betonból, vagy pedig téglalából készült boltozásúnak kell lennie. Az épületen levő ajtókon, ablakokon és az esetleges deszka padlózaton kívül semmiféle faalkatrésznek, különösen pedig mint szerkezeti alkatrésznek használata, még fedélszékeknél sincsen megengedve.

A második osztályba sorozott épületeknél vasoszlopok és az ezeket összekötő ugyancsak vasfőtartók használata kötelező feltétlenül; ellenben az ezekre helyezett keresztirányú padló tartók fából lehetnek, ugyancsak fa-fedélszék is alkalmazható.

Végül a harmadik osztályba sorozott épületekre a fent előadott rendelkezések ki nem terjesztetvén s így anyagukat illetőleg semmiféle megszorításnak nincsenek alávetve.

Mint tudjuk, a magas hőmérséklet az építkezésnél használt anyagokra, többé-kevésbbé kártékonyan hat. A többször említett építkezési törvények véleménye a különböző építési anyagoknak tüzzel szemben való viselkedéséről következő s így nem lesz érdektelen, hogy erre is röviden kiterjeszkedjem:

A jó minőségű téglá meglehetősen hosszú ideig állja a tüzet, de tulságosan magas hőmérséklet mellett a téglafalnak hevitett oldala kiterjed olyannyira, hogy az össze is dől. A téglák ilyenkor megrepednek, sőt gyakran meg is olvadnak, a különbség csak abban van, hogy mint a sanfranciscoi tűzvész megmutatta, hogy a keményen égetett jobban ellentáll, a lágy és kevesett égetettnél.

Terméskövek közül vajmi kevésre akadunk, amely ellentállana a hőnek, ugyanezért tűzbiztos épületeknél csak a szükséghez képest indokolt mennyiségben használandó.

A gránit vagy felrobbant és darabokra vált, vagy kiégve homokká lett. Mészkö és márvány, hacsak teljesen tönkre nem megy, felette megrongálódik, alkalmazása tehát tűzálló épületeknél legkevésbbé sem lehet kívánatos.

A homokkő, feltéve, hogy finoman szemcsés és tömör, esetleg ellentállhat, a tapasztalat ellenben azt mutatta, hogy a legtöbb esetben súlyosan megrongálódott és így hasznavehetetlenné vált.

Áttérve a terrakottára, mint tűzálló anyagra, azon tulajdonságánál fogva, hogy a lyukacsos terrakotta a hőnek elég jól ellentáll és hogy az épületekben a természetes ventilációt elősegíti, mint hőálló anyagnak alkalmazását is indokoltá teszi. Hátránya a terrakottának az, hogy nagyon könnyen törik, karcoldódik és lepattogzik. Az itt említett építési anyagoknak kimutatott hátrányai, vagy éppen teljes hasznavehetetlenségük teszik indokoltá a vasnak a tűzálló építkezésnél való alkalmazását.

Sok esetben csupán az első emeletig, legtöbbnyire azonban az épületek párkányait is ebből készítették: mert a különböző természeténél fogva egy architektúrális szempontból kifogásolható törés lépett fel a vonalak kiképzésében.

Magától értetődik, hogy ezek nem csupán vaspor-talok, hanem a szó legszorosabb értelmében vett vashomlokzatok voltak, főtömegükben legtöbbnyire öntött és csak néhol alkalmazott kovácsolt, vagy pedig hengerelt diszvasból. Könnyen belátható, hogy mily nagy előnye van architektúrális szempontból ennek az elrendezésnek. Bármely anyag hatását az anyag alkalmas és könnyen idomítható voltánál fogva utánozhatjuk, belevihetünk tehát mindent alkotá-

sunkba, a legszélesebb vonalaktól a legfinomabb részletekig is.

Az öntött vas a magas hőmérsékleteknek is ellentáll, mint ezt a „Continental Iron Works“-ben végzett kísérletek igazolják, u. i. egy erősen megterhelt öntött vasoszlop e kísérleteknél 1300 fok Fahrenheit-nek tétetett ki és csak ekkor kezdett összeomlani; megterhelés nélkül, mint amilyen a mi esetünk is, 1500 fokot állott ki, ami 847 fok Celsiusnak felel meg. A sanfranciscoi tüzeset alkalmával e vassal borított homlokzatok nagyon jól ellentállottak a magas hőmérsékletnek.

Külön említem, hogy az ily épületek homlokzatai festettek és pedig vagy az összhatás kedvéért a felső emeleteket borító terrakotta, vagy márvány színével megegyezőleg, vagy pedig a vas hatás visszaadására fekete színben tartva.

A finomabb munkáknál, bank vagy diszesebb épület bejáratoknál, igen gyakori az öntött, illetve kovácsolt vas részeknek galvanikus uton bronzal való bevonása; az ily munkát azonban megkívánja a vas felületének teljesen fémtiszta voltát, mert ellenesetben tartós bronzfelületet nem kaphatunk. Roppant fontos tehát, hogy az öntések annyira lágyak legyenek, hogy nemcsak fűrészelni és így összeilleszthetni, hanem egyszersemind a diszítéseket reszelni és cizellálni is lehessen.

Tudvalevő dolog, hogy az öntés mennél vékonyabb,

annál keményebb és merevebb. Az amerikaiak híres az egész világon legkitűnőbb öntéseikről. Nem egyszer alkalmam volt látni, hogyan állítják elő legprimitívebb felszereléseikkel öntvényeiket.

A nyers vas ára nem magas s csupán az annak feldolgozásához szükséges munka drágítja meg. Az öntöttvas-homlokzatoknál a mintakészítési költség a minimális, a minták egész kezdetleges módon puha-fából készülnek, az esetleges diszítések agyagból megmintázva, viaszba öntve, a szükséges mennyiségben a famintához szögezik. Magától értetődik, hogy ez nem nagyon tartós mintákat eredményez, de a szükséges 3–4-szeri bemintázást kiállja, anélkül, hogy meggörbüljön vagy darabokra törjön.

Érdekes, hogy az épületek burkolására San-Franciscóban egyáltalában nem használnak vakolatot. Egy magyar ember, aki a tűz után építéseket vállalt, azt hitte, hogy valami új és nagy dolgot fog produkálni és rávette a tulajdonost, hogy épületén vakolt homlokzatot készíttesen, ami megis történt, de 3 hónap múlva láttam, mikor a vakolatot leverték és terrakottával borították az egész épületet.

A vasnak az építkezésnél való használatánál figyelembe kell venni az anyagok hőokozta különböző kiterjedését.

A vasburkolat soha sincsen a falazathoz erősítve, hanem mindig az épületvas vázához.

A tűzbiztos épületeknél, a vasnak, mint diszitő

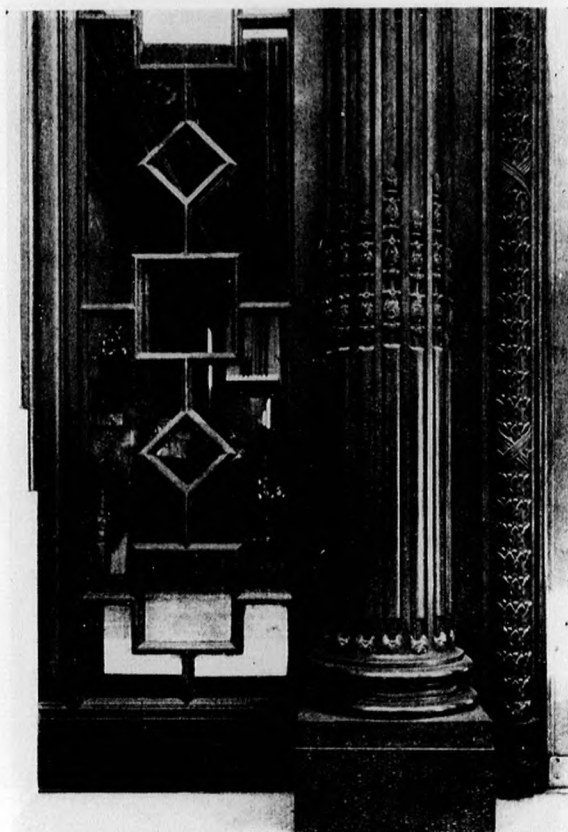
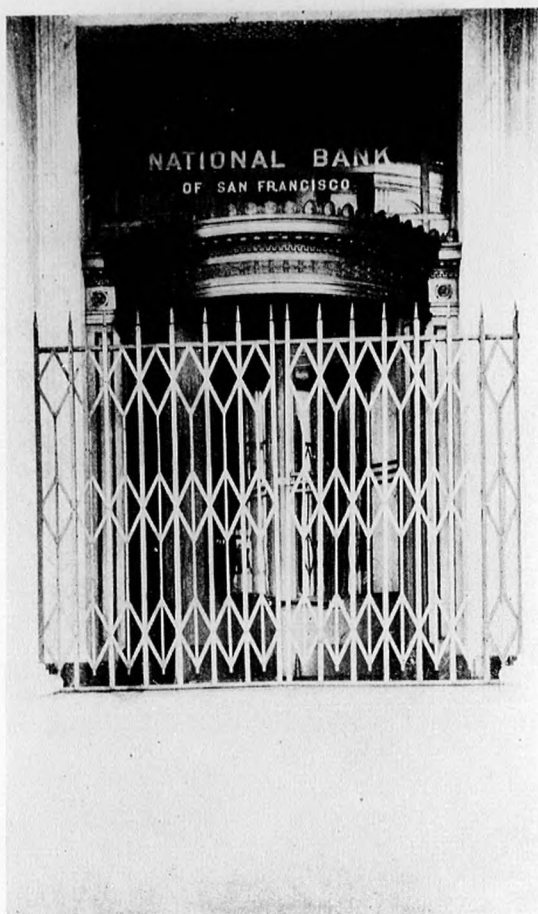
elemnek az épületek belsejében is nagy szerepe jutott. Leginkább a lépcsők és lifteknek szerkesztésénél.

A már említett építkezési törvények, ezeknek szerkesztését nagyon szigorúan határozták meg azokból, mert valóban tűzbiztos voltukon mulik az, hogy a tűz egyik emeletről a másikra terjedhessen, mivel ezek az egyedüli nyílások, melyek az egyes emeleteket egymással összekötik. A lépcsőknek az amerikai magas épületekben csak másodrangú szerepe van, mert a lifteket részesítik előnyben, fáradság és idő megtakarítás szempontjából. A lépcsők rendszerint meglehetősen keskenyek, s csak ritkán haladják meg az 1 métert szélességben.

A lépcsők az épület többi részétől teljesen elvannak különítve, annál is inkább, mert külső lépcsőházakat, mint azt minálunk szokásos, nem lehet alkalmazni, mert a folyosók is az épületek belsejében vannak, helymegtakarítás szempontjából.

Tűzveszélyes épületekben, a lépcsők végén, minden emeleten vasajtókat alkalmaznak, mely az esetleges tűznek a lépcsőházon való tovaterjedését megakadályozza. A lépcsők oldalai majdnem mindig öntöttvasból készülnek, végei befalazva és megfelelő nyulványokkal vannak ellátva.

A építkezési törvény meghatározza, hogy minden 250 négyszög méter épület területhez egy-egy lépcsőt kell alkalmazni, mely területek egymástól tűzbiztos falakkal választandók el.

Az épületek külsején is kell egy létraszerű lépcsőt felszerelni, melynek szerkezeti részeinek méretei pontosan meg vannak határozva; az ily létrák kovácsolt vasból készítenődök.

A liftek és személyfelvonó készülékek már sokkal nagyobb elterjedtségnek örvendenek az amerikai építkezésekben, tekintettel az épületek magasságára. Kizárólagosan vasat használnak úgy a kocsit, mint pedig az ezeket körülvevő rácsozat készítésére.

A felvonó ajtókeretek is vagy öntött, vagy kovácsolható diszvasból valók, oly módon elrendezve, hogy azok a lift kocsijának teljes szélességében elmozdíthatók legyenek. Ecélből minden nyílás két ajtóval van ellátva, melyek egy automatikus emeltyű segítségével egyszerre eltolódnak.

A liftekhez használt vasrészeket is igen gyakran bronzal vonják be elektromos úton, mert az épületek belsejében nincsen annyira kitéve a megrongálódásnak.

Vasablakokat gyakran találunk az épületek felsőbb emeletein is, azért jegyzem meg hogy a felsőn, mert az alsók majdnem mindig öntött vasból valók.

Ugyanilyen anyagból és módon készülnek a szelvényekből összeállított redőnyök is, melyek sokkal inkább tűz- és betörésmentesek, mint a nálunk általánosan használt hullámlemezeselek. Külső formája ezeknek teteszetősebb, de ettől eltekintve sokkal szilárdabb, mert minden hullám egy külön álló rész, amely pontosan egymásba illik; ebből kifolyólag felgördítése zajjal sem jár. Ezeket használják is általánosan úgy ablakoknál és boltbejáratoknál, valamint a tűzfalakban esetleg szükséges nyílások elzárására.

Roger Jenő.

*

Az új építkezési módnak illusztrálására San-Franciscónak több középületét — és részleteket — mutatjuk be, amelyek részben e cikk szerzőjének, egy kiváló magyar építésznek és tervezőnek a munkái.

Iparművészet

A KÉPES CÉGTÁBLÁK ALKONYA.

Az a képtelenségig vitt helykihasználás, mely a gombamódra szaporodó új bérházak földszintjének minden talpalatnyi területét üzleti helyiségekké alakítja, önkéntelenül is elősegíti, sőt siettetni a pesti utca művészi képének kialakulását. Az üzlethelyiségeket egymástól elválasztó falaközöknek redukálása a homlokzati részén csak éppen annyi helyet hagy szabadon, amennyi egy keskeny szegélyű portál odaépítésére alkalmas. Az így módon csökkenő helyméretek azután megindítják az irtó háborút Budapest külső képének legnagyobb izléstelensége és legbántóbb művészetlensége, a képes cégtáblák ellen. Egyrészt a megszokás, másrészt pedig közönségünknek falusias érzéketlenségéből származó nemtörődömsége ugyanis a kelletténél hosszabban nyújtotta a régi, primitív izlésű kornak ezt a gyerekes maradványát és ha az üzleti spekulációk nem szorítanák le azt az épületek falairól, talán még századokig virágoznék utcáinkon. Nemcsak a kültelki fakereskedők cégtábláinak visszefü törpéire gondolunk, amelyek esetleg még érdekesekek is lehetnek annak, aki egy nagyváros szélére szorult népművészetnek naiv éretlenségeiben örömet leli. Azokra gondolunk, amelyek ott benn, a kulturfőváros legforgalmasabb utcáin éktelenkednek, helylyel-közzel gondolkodásba ejtő készséggel megfestve és diszkréten tanuskodnak zsákutcába került festőművésznövendékek és iparművészaspírások megalkuvó ambícióiról. Ezek már egy haladottabb fokot képviselnek, megvesztegetőbb ügyeskedéssel tolazkodnak ki az utcára és a kültelki „amatőröknél” bosszantóbb sikerrel szolgálják az izléstelenség terjesztésének e furcsa misszióját. Jogosan tehetjük fel azonban a kérdést, hogy most, amikor csendes kimulásuk kezdetét már megállapítottuk, miért választunk éppen ilyen elitélő hangot az elparentáló gyászszertartáshoz? Erre a kérdésre megadja a választ az a viszony, mely az utca külső képe és az utca közönsége között, művészeti nevelés formájában, önkéntelenül kialakul. A közönség legtöbbször értelmi ellenőrzés nélkül szedi magába az utcán nyert impressziókat, a minden oldalról feléje kiabáló sok izléstelenséget valósággal megszokja, ezzel a megszokásával pedig hallgatagon szentesíti az utca összes művészetlenséget ocsmányságát. Ezek között pedig elsősorban az

első helyen álló képes cégtáblákat. Az ablak és ajtóközökbe ékelt cégtáblákról messzire ordító, ember nagyságu söröskriglikben, bután odamázolt cipókban, a kék petroleumos hordóra dült amerikai matrózban, a simára fésült és borotvált borbélyfigurákban van valami siralmasan, nyomoruságosan szárnalmas. Szegénységi bizonyítványa a primitív közizlésnek, mindennél szomorubb tanuskodó dokumentuma a világvárost majmoló falusiaságnak, amely nem elégzik meg a cégtáblának egyszerű felvilágosító szövegeivel, hanem illusztrálva akarja látni a bort, a sört és a hajvágást. Igazán csoda, hogy a cégtulajdonosok neve alatt nem éktelenkedik a gazdának egy-egy életnagyságu arcképe. Talán ez még indokoltabb is lenne amannál, mert hiszen azt, hogy milyen egy pohár sör és hogy fest egy kiborotvált gentleman, talán inkább el tudjuk képzelni, mint azt, hogy pl. Schönberger Dávid és Fia hogy néznek ki a valóságban? Reklám szempontjából pedig egyformán „lényeges” mindkettő. Mert az viszont már nem lényeges, hogy az Erzsébet-köruton a „borbély” és a „fodrász” című arcképek több kézügyességgel vannak kistafirozva, mint a külső-baross utcaiak. Az a tény nem változik, hogy a mi közönségünknek képben és írásban kell megmagyarázni azt, hogy ha megborotválkozik, akkor olyan szép lesz, mint az ajtó melletti ábrán látható istenben boldogult Baross Gábor, vagy Sziklai Kornél. Azaz, dehogy kell azt a közönségnek megmagyarázni. Azt mondtuk és éppen az a szomorú, hogy a mi közönségünk ezt már nem is látja. Az ilyen izléstelenségek egyrészt a kereskedőknek érthetetlen műveltségéből, másrészt művészi ambíciókban szenvedő cimfestők alkotási rohamaiból keletkeznek. Egy borbély üzlet falán magam láttam az ajtó egyik oldalán Petőfi Sándor, a másik oldalán Wagner Richárd rettenetes arcképet. Miért? Nem az álkegyelet tiltakozik ez ellen, hanem az izlés! Ugyancsak ennek nevében kell feljajdulnia minden jobb érzésű embernek, ha a házsarkok falait elborító tarka cégtáblák brutális színeit kénytelen meglátni, magába fogadni. Ezek nagyjából a fűszerkereskedések és pálinkamérések diszei. Nem egyszer valóságos fizikai undor fogja el az embert, ha pl. egy frissen vakolt fehér épület alsó sarkában világoskék, vagy békázöld mezőben csoportosított söröskorsó-óriások, vagy makkaronival kombinált lisztes zsákok röhögnek rá a gyanutlan

járókelőkre. Külön csoportba tartoznak a borzalmak borzalmái, a figurális cégtáblák. Az egyikén egy elrajzolt nyomorék gallérokat vasal, a másikon egy hasonló rajzi szörnyeteg padlót vikszel, vagy ablakot tisztít. Meghatóak a szállító és beraktározási vállalatok cégtáblái is, melyek vonatokat, mozdonyokat és gőzhajókat ábrázolnak, már nem is a gyermek naivságával, hiszen köztudomású, hogy ezeket épen a gyermek tudja bámulatosan megfigyelni és megjegyezni, hanem a felnőttek bárgyúságával, akik ez irányu rajzi tájékozottságukat játékkereskedések kirakataiból meritik. De még akkor is, ha ezek a férc-termékek kiváló művészi munkák lennének, utcán, házoldalán semmi helyük sem volna. A portál keretein belől elhelyezett cím és az üzlet forgalmát biztosító felvilágosítás, néhány sor szöveg — ebből is kevés, mert egész mondatsorozatot senki nem fog az utcán silabizálni — egy kevés dekoráció és — kész a cégtábla. Értelmes embernek, intelligens publikumnak többre nincs szüksége. A felnőtt közönség nem törődik vele s ha törődik, akkor utálja, a gyermek pedig, mely minden benyomást elraktároz, amelyet feltűnő formában érzékel, olyan fogalmakat szerez és ösmer meg, amelyek a művészi neveléssel igazán nem férnek össze. Nem lesz érdekesség nélkül való dolog feljegyezni egy fővárosi rajztanárnak azt a megfigyelését, hogy fiatal koru tanítványainak rajzi izlése egyenes arányban van a lakásuk környékén levő képes cégtáblák számával. Ez a németes alaposággal készült statisztika azt bizonyítja, hogy szülők felügyelete alatt és nagyobbrészt a Belvárosban vagy más cégtáblamentes helyeken sétáló gyerekek kevesebb kiirtásra szoruló képzetet hoznak magukkal a rajzórákra, mint a cégtáblás utcákban szanaszét csavargó és csak egymás társaságára utalt gyerekek. Ha tehát komolyan akarjuk venni a művészeti nevelés kulturfeladatát és be tudjuk látni, hogy ez nem a felnőttek oktatásán, hanem a legfiatalabb nemzedéknek okos és energikus nevelésén fordul meg, akkor természetszerűen ki kell terjeszkednünk a nevelési munkának összes akadályaira is, amelyekkel a nevelő társadalomnak meg kell küzdenie. Ilyen akadályok közé tartoznak az izlésirtásra kiválóan alkalmas művészietlen plakátok is, de ezekről ma még hiába is csevegnénk — jó izlésű rendelőket, kivétel nélkül művészileg képzett plakátrajzolókat nem csikarhatnánk ki a jó istentől. A képes cégtáblákat is csak veszni induló hatalmuk időszerűsége hozza fel az utólagos kritika vetítőgépe elé. Ez világít rá arra a szomorú rombolásra, melyet zajtalanul és észrevehetetlen biztonsággal végeztek az utcai impressziók hatása alatt álló közönség soraiban. Vagyunk már egynéhányan, akik mosolygunk a képes cégtáblák

felett, de hol vannak azok a százezrek, akik bennük látják az ábrázolás művészetének képviselőjét? Ezek a százezrek nem mosolyognak a borbélycégtáblákra festett közéleti kiválóságok „arcképei” felett, hanem a legjámborabb kritikátlansággal raktározzák el azokat művészi képzeitek között, kialakítják belőlük a szépnek egyéni torzalakját, a művészi analfabétaságot, amely azután sziklafalként áll ellen az általános művészeti nevelés minden akciójának. A cégtáblák nyújtotta hamis képzetektől fakadó művészi érzéketlenség azután nemcsak abban nyilatkozik meg, hogy bizonyos százezrek szépnek tartják a kétöles sörös korsókat, hanem folytatólag azután mindenben, ami ezt az érzéketlenséget a legapatikusabb közömbösséggé fagyasztja; csak a képes cégtáblákon nevelkedett publikum veszti el érzékét oly mértékben a város külső szépségének finomságai iránt, mint a budapesti. Ez a közönség nem kívánja meg a szépet ott sem, ahol az szinte magától kínálkozik. A birka-legelőszerű, virágtalan és kevésszámú közterekre, a virágtalan, sivár bérkaszárnnyakra, az illemhelyszínű szürke villamosokra, a sziklaprézslivel beszórt Gellért-hegyre a pesti ember ugyanazzal a kritikátlan közönnyel bámul, mint egy Király-utcai snapszputiknak egész házfalakat elborító, likőrös és boros üvegektől tarkálló cégtábláira.

És azért kell örömmel fogadnunk azt a sokat ócsárolt helykihasználást, mely a házak alsó homlokzatát keskeny közfalakra osztja és a pesti utca egyik legkultúrátlanabb bélyegét: az illusztrált cégtáblát kiszorítja birodalmából.

(— ká —)

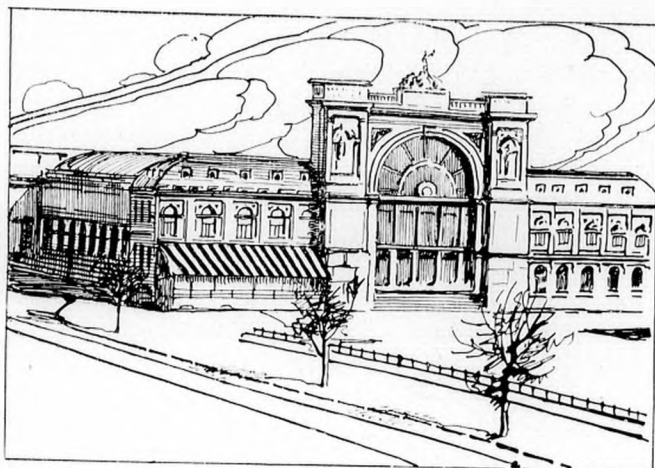
FELKÉRJÜK IGEN TISZ-
TELT OLVASÓINKAT,
HOGY AZ ELŐFIZETÉSI
DIJAKAT CÍMÜNKRE
ELJUTTATNI MÉLTÓZ-
TASSANAK. □□□□□

AZ "INTERIEUR"
KIADÓHIVATALA

Építészet

„AZ ELCSUFITOTT BUDAPEST”

cimen cikket közöltünk lapunk egyik előbbi számában. Budapestnek azokat a furcsaságait, architekturai szépséghibáit, otrombaságait tettük itt szóvá, amelyeket az utóbbi évek helyeztek el Budapest utcáin, közterein. Nem az volt a célunk, hogy azokat az eredendő bünöket, amelyeket az „uj Budapest” rendezése, várospolitikája, szabályozása körül néhány évtized

A Keleti pályaudvar elcsufított főhomlokzata.
Die missgestaltete Haupt-Façade des Ostbahnhofes.
La façade principale difformée de la Gare de l'Est.
The difformed front of the Railway-Court of East.

óta olyan megdöbbentő cinizmussal, hozzá nem értéssel, rövidlátással itt egymásután elkövettek, sorra vegyük. Ezek, sajnos, részben már egészen a mult idő jövő nem tehető bünei és mulasztásai, amelyekbe kelletlenül is bele kell törödnünk, részben olyanok, hogy azokat máról-holnapra jóvá nem tehetik, meg nem változtathatják s csak egy későbbi idők szükség-szerűen bekövetkező újabb városrendezés és átalakítás keretén belül tüntethetők el, — amikor hisszük — más elvek és szellem fognak ezekben a kérdésekben irányt szabni. Ez a rövid kis utalás az elcsufított Budapestre inkább csak intelem és figyelmeztetés akart lenni, hogy jelentéktelennek látszó elcsufítások és deformálások is mennyire árthatnak egy város külső képének, architektúrájának és higiéniájának.

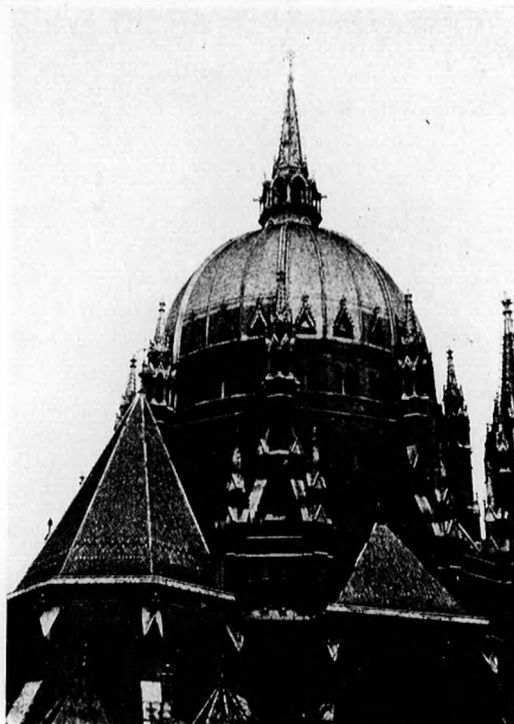
Ad infinitum folytatni tudnók ezeknek a szépség-hibáknak a felsorolását Csak nyitott szem s egy kis idő kell hozzá, hogy minden budapesti ember tucatszámra állapítsa meg ezeket. Lépten-nyomon belebotlik egy-egy ilyen apróságba, amely sokszor inkább az izléstelenségével, mint súlyos jelentőségével szur szemet. Hogy a sok közül találomra ideiktassunk még néhányat, felkértük Jaschik Álmost, lapunk kitűnő munkatársát, hogy skicckönyvből — amelyben ezeket a furcsaságokat részben megörökítette — hozzon át néhányat az Interieur-be.

Itt van például az a kedves kis furcsaság, amely a Mikszáth-téren — azelőtt Reviczky-téren — ékeskedik

s ami inkább megmosolyogni való, de amin igazán könnyű szerrel változtatni is lehetne. Jaschik Álmos rajza minden magyarázatnál ékebben beszél erről a kis furcsaságról . . .

Itt van a legujabb budapesti architekturai és szobrászati furcsaság is: a „kőkisasszony“, amely egy ujonnan épült Thököly-uti ház oldalán diszlekedik s amelynek kezdetben — amíg meg nem szokták a járókelők — sok bámulója és még több felültetette akadt. Kalandra vágyó ifjak és öregek kacérkodva nézegettek föl egy zárt erkélyszerűen kiképzett mélyedésben levő s az erkély párkányára kihajló hölgyre, de a hölgy „kőszivű“ lévén, nem reagált a kihívó tekintetekre, amelyek azután lassan meg is szüntették a kacérkodást, miután meggyőződtek, hogy a letekintő színes hölgynek nemcsak a szive kő, hanem egészben az! . . . A háziur úgy látszik örömét lelte ebben a kedves tréfában, amelyben a „kőhölgy“ részesítette a járókelőket, különben szép, tágas és virágos erkélyt csináltatott volna oda, ahol az eleven hus- és véremberek élvezhették volna az életet, de hát akkor elmaradt volna ez a fölséges multság! . . .

A keleti pályaudvarnak egyébként monumentális hatású homlokzatára terraszos, ponyvás nyári üdülőhelyet csaptak. Jó lesz a haboskávé fogyasztásra, de messziről úgy fest, mintha egy nagy épület szilhüetjére egy darab repülővásznot csapott volna a forgószél.

A Fünffrauenkirche kupolája Bécsben.
Das Kuppeldach der Fünffrauenkirche in Wien.
Le Dôme des Cings à Vienne.
The dome of the Five Women at Vienna.

Krammer Tivadar-féle építkezés. Tervezték Löffler Sándor és Béla.
Bau des Mietpalastes v. Th. Krammer, Plan der Baukünstler A. u. B. Löffler.

Le nouveau bâtiment de Th. Krammer. Plan des Architectes A. et B. Löffler.
The new building of Th. Krammer. Plan made by the architects A. and B. Löffler.

VÁLASZ HARSÁNYI ADOLFNAK

„EGY PÁR SZÓ-“RA.

Az „Interieur“ május 15 iki számában két cikk jelent meg, mely az Ipartársulat ügyeivel foglalkozva Önről is elmond egyet-mást.

Az egyik cikk dicsérőleg emlékezik meg Harsányi Adolfról, a régi ipartársulati elnökről. Ezt nem én irtam.

A másik cikk? Nos igen, hát ebben egy kissé beljebb merészkedtem a kulisszák mögé!

Erre Ön „rajta, rajta!“ harci kiáltással csap le és buzogáryával rettenetes pusztítást visz végbe a türelmes betűk táborában, melyek a „Magyar Vendéglős és Kávésipar“ című lap jóvoltából sorakozhattak az Ön rendelkezésére (ezt különben hajlandó vagyok kedves kollegiális figyelemnek tekinteni.)

Iszonyu tüzcsovákkal dolgozik Ön, kedves Harsányi uram, teletömi azokat „Összeférhetetlenség“, „Indiszkreció“, „Bemártani“ című dinamittal. Jó magam is (isten bizony, nem szivszorongva) csak kíváncsian lestem a puffogásukat. No ebből mi sül ki? De hiszen tetszik ismerni az ilyen bombáknak a sorsát! Egyáltalában nem robbannak, nem tesznek kárt senkiben, csak a gazdájukban.

De hát a tárgyra, mert hiszen nekem elvégre viszontválaszolnom is kell!

Mivel pedig annyira össze tudom morzsolni az Ön „pár szavának“ lényegét, annyira lehetlenné tudom tenni azt, amit Ön mond, hát akkor — miért ne tegyem? Nem igaz?

Ne várjon tőlem most nagyon összefüggő, stilusos dolgot, hiszen az Ön cikke nyomán haladok és az Ön argumentumait fogom — ah nem, nem összehajtogatni! — csak úgy egy-egy barackot nyomok mind-egyiknek a fejére.

Ön mindenekelőtt arcképéről beszél és azt mondja, hogy azt tiltakozása ellenére közöltem és nehogy valahogyan azt higgyem, hogy „tisztelete jeléül“ adta nekem, tehát siet kijelenteni, hogy egy az íróasztalán „heverő“ arcképről van szó.

Hát kérem szépen, én ezt nem közöltem sem az Ön tiltakozása miatt, sem annak ellenére, hanem — elnökváltozás alkalmából — egyszerűen az Ön megkérdése nélkül.

És hogy a kép nem is olyan nagyon véletlenül került hozzám, azt bizonyítom a kép sarkán látható — rám nézve kiválóan megtisztelő — dedikációval.

*Köszönettel
az 1911. évi közlésért
munkám elhalasztásáért*
Harsányi Adolf

Lapomban megjelenő arcképek ingyen közlését mindig az aktualitás és közérdek, sohasem az önérdék szüli.

De hiszen ez részletkérdés és tegyük fel, hogy én ezzel kedveskedni akartam Önnek? Tudom, tudom, hogy Ön nem reflektál a kedveskedésemre, de hát előzékenység megbüntetéséről nem gondoskodik a büntető törvénykönyv.

Aztán van Önnek még egy nagy mondása: „Vagy liferáns valaki, vagy hirlapíró kritikus“. Mielőtt ezt a mondatot Harpagon módjára arany betűkkel márványtáblára vésetném, tisztába kell jönnünk valamivel.

Hát tényleg olyan merénylet a szakma ellen, ha a liferáns szakmabeli ügyekkel foglalkozik? Lapom, mely őszinte szeretettel van a kávéipar iránt, minden szavával azon volt, hogy azokat a káros kijelentéseket, miket Ön a kávé szakma ellen tett, bizonyító erővel ellensúlyozza.

Az egész szakma fel volt háborodva Ön ellen, akkor én jóindulatulag kértem Öntől helyesbitő nyilatkozatot és amikor ez nem volt kielégítő, újból kértem Önt a kávé érdekek pregnansabb megvédésére.

Tehát nekem, az indigénának kellett Önt, az elnököt a szakmára nézve kedvezőbb nyilatkozat megtételére buzdítanom.

Hol van tehát a „liferáns“ beleszólásának káros következménye? Vagy talán csak dicshimnuszokra van joga a „liferánsnak“?

Különben pedig megnyugtathatom Önt, hogy liferánsi voltomat mindig szeparálni tudtam lapomtól,

mint ahogyan ez a lap szeparálva van mindennemű egyéni érdektől is.

Hogy én a kávésokat aszerint bíráltnám meg a lapomban, vajjon az Általános Berendezési Részvénytársasággal készítették el holmijukat vagy sem? Ennek az állításnak naivitása szembetűnő! Hiszen Ön ennél a vállalatnál szerezte be a szükségletét... És hogy Ön nem vélekedett mindig ilyen rigorozusan a liferáns és szerkesztő közötti inkompatibilitásról, azt viszont az alábbi sorokkal bizonyítom:

109—1912. szám.

KIVONAT

a budapesti kávéspartársulat választmányának 1912. évi február hó 19-én tartott üléséről fölvett jegyzőkönyvből.

Elnök bemutatja Kovács Béla urnak, az Interieur című lap szerkesztőjének levelét, amelyben lapjának támogatását kéri. Arra való tekintettel, hogy Kovács Béla ur az ipartársulat közérdekű ügyei iránt mindenkor meleg érdeklődést és áldozatkészséget tanusított, valamint arra való tekintettel, hogy a lap ugy tartalmánál, mint kiállításánál fogva magas színvonalon áll és a kávéspari kérdésekkel is foglalkozik: javasolja, hogy a választmány a lap támogatását a tagok figyelmébe és pártfogásába ajánlja.

A választmány az elnök javaslatát egyhangulag elfogadja.

Kmf.

Harsányi
elnök.

Pedig Ön már akkor is tudta, hogy én liferáns is vagyok...

A Pannónia-bankról való nyilatkozatomból sem vehetek el semmit, szóserint fentartok mindent, amit mondtam.

Ön „külön ez alkalomra“ összetéveszt engem az Általános Berendezésivel és önmagát a Pannóniával.

És ha tárgyaltam volna az Általános Berendezési megbizásából Önnel, mint a Pannonia emberével? De mi köze ehhez az Interieurnek és az ipartársulati elnöknek?

Különben is az Általános Berendezési Részvénytársaságot ebbe a mi dolgunkba belevonni — enyhén szólva — lelkiismeretlenség, mert Ön is nagyon jól

tudja, hogy annak az Interieur alapításában, vezetésében, szerkesztésében sem anyagi, sem erkölcsi érdekeltisége nincsen.

Tehát mint látni méltóztatik, elfogytak az Ön argumentumai, így hát elfogytak az én barackjaim is.

Ismét csak azt mondhatom, kár volt bármilyen egyéb okok miatt felgyülemlett bosszúságát éppen azzal éreztetni, kinek jóakarata Önnel szemben épp oly nyilvánvaló volt, mint amilyen őszinte és igazságos a gáncsa.

Kovács Béla.

□ □ □

BESZÁMOLÓ EGY KÖZGYÜLÉSRŐL.

Kedves Szerkesztő ur!

Kérésének szívesen eleget téve, ezennel beszámolok önnek hűséges riportban a kávésok és főpincérek bankjának közgyűléséről.

Hát kezdjük előlről: A méltóságos Gróf Zichy Jenő utcában levő országos ipartestület épületének első emeleti nagytermében folyó hó 4-én tartotta meg a kávésok és főpincérek bankja m. sz. évi rendes közgyűlését Harsányi Adolf elnök és dr. Hermann jogtanácsos (ki az elnök urnak atyafia) elnöklete alatt. Jelen voltak, a budapesti főpincérek Zuckermann Mihály vezetésével.

Közgyűlés napirendjének első pontja az évi jelentés volt, amelyet ugyan felolvasottnak nyilvánítottak, utólag azonban szükségesnek tartotta néhány előkelő pozícióban lévő főpincér az elnök urnak önzetlen tevékenységéért a hála és elismerés pálmáját nyújtani. Többek között az egyik megemlítette beszédjében, hogy az elnök ur nemcsak munkájával, hanem pénztárcájával is támogatta az intézményt (amire egy jelenlévő igazgatósági tag odasugta nekem, hogy ez igaz, de csak kétszeres és biztos fedezetre és 7% kamatozás mellett).

A napirend második pontja a felmentvény megadása volt.

Hát ezt megkapta az igazgatóság, dacára annak, hogy a mérleg haszonnal záródott (tekintettel a kamatlábra, amelyet az intézmény tagjainak felszámít).

Ezek után egy felszólaló a jelenlévő tagoknak szívére kötötte, hogy tekintettel arra, hogy a napirend következő pontja az új igazgatóság választása, jól vigyázzanak, hogy az igazgatóság tagjainak csak olyan jellemes tagokat válasszanak az igazgatóságba, akik az intézet érdekeit a múltban is szívére viselték és jellemük biztosítékot nyujt arra nézve, hogy az intézet érdekeit mindenképp és elsősorban szívére fogják viselni.

Ezek után a választásokat megejtették és a felszólaló szavait aképpen honorálták (amit besugtak ne-

kem előre), hogy egy bizonyos Upor József nevű egyént unisono töröltek a listából és helyette egy olyan urat választottak meg, aki a multban annyira szíven viselte az intézet érdekeit, hogy a nála elhelyezett óvadékokat, félve az ügyvezetőség könnyelműségétől, csak rendőri beavatkozással való fenyegetőzésre volt hajlandó az intézetnek visszafizetni.

A választás után, miután még Gárdonyi Józsefet is kibuktatták, különböző uraknak köszöneteket szavaztak, én ezt ki nem bírtam és épp akkor hagytam ott a társaságot, amidőn az elnök ur átnyújtotta atyafiának az általa kapott pálmák és babérokból reá eső részt.

Ezekben számoltam be a kávések és főpincérek bankjának legutóbbi közgyűléséről s maradtam szerkesztő urnak őszinte híve

Unió.

□□□

ÜZLETI HIREK.

SKOUPIL JÓZSEF a Thonet testvérek cég budapesti telepének igazgatója, hosszas szenvedés után elhunyt.

A megboldogult csaknem egy félszázad óta állott a cég szolgálatában és ezen idő alatt mindenkor nagy súlyt helyezett arra, hogy a szakmával és annak összes tagjaival a legszívélyesebb és legbensőbb viszonyt fenntartsa, ami tekintettel a cég óriási fejlődésére, sikerült is neki. Halála nagy veszteség a cégre; jó szíve, nemes gondolkozása miatt minden ismerőse őszinte részvételt fog tudomást venni haláláról

Utódául, reméljük, hogy nem valami idegenből beplantált jövevényt fog a cég kinevezni, hanem jelenlegi helyettese Palzow Jenő, ki a megboldogultat hosszú évek óta helyettesítette, fog a magyarországi tervek igazgatásával megbízatni. Ez a megoldás ugy a cégnek, mint az egész szakmának érdekében állana, mert Palzow, aki már több mint husz év óta működik e téren, csaknem minden üzletet ismer és minden üzletemberrel kedves ismeretségben van.

A „**KORONA KÁVÉHÁZ**“ at, mely immár csaknem egy évszázada áll fenn, f hó végével bezárja tulajdonosa Harkai Gyula, mert a ház csákány alá kerül.

A szemben épülő bérpalotában szeptemberben megnyílik az új Korona kávéház, melynek fényes berendezését Révész és Kollár műépítészek gyönyörű tervei szerint az „Általános Berendezési R.-T.“ készíti.

A „**KIRÁLY**“ KÁVÉHÁZAT f. hó 5 én vette át Sohr Miksa özv. Hauer Bertalanriétől.

A „**RIVIERA**“ KÁVÉHÁZAT mint értesülünk Horváth Dezső átadta a háztulajdonosnak, kitől azt László M. bérelte ki

A „**RUDOLF-PARK**“ kávéház bevezette a meleg vacsora rendszert és a katonazenét.

Skoupil József

Az „**OTTHON KÁVÉHÁZ**“ átvételét fenntartással közöltük lapunk legutóbbi számában.

Mint értesülünk, a vétel különféle okok miatt nem jött létre.

ABBÁZIÁBÓL vesszük az értesítést, hogy ott a Stefánia nagyszálló, két depenence, Quarnero szálloda és kávéház, valamint a Glacier pavillon bérletére Oesterreichische Hotelbetriebsgesellschaft m. b. H. címen társaság alakult. A társaság tagjai Nemény Fülöp, Hafner József és Szabó Tivadar. Az egész tranzakciót Ungár és Fischer bankirodája közvetítette.

SOPRONBAN Szüsz Károly a Royal kávéház palota tulajdonosa egész háza előtt egy óriási terraszt létesített, melynek berendezése felülmul minden ilyenmű vidéki üzletet.

NAGYVÁRADON Kurtág Dezső az „Elite“ kávéházat megnagyobbitja. A gyönyörű berendezést az „Általános Berendezési R.-T.“ szállítja.

LEMBERGBEN a báró Grödel testvérek palotájában berendezett kávéházat az Általános Berendezési R.-T. már leszállította. A fényes berendezés és kiváló munka Galicia fővárosában méltó feltűnést keltett.

VAN SZERENCSENK szíves tudomására hozni, hogy Sajó és Csermely cég alatt kávéházi felszerelési vállalatot alapítottunk, melyhez nagybecsű támogatását kérjük. Állandóan nagy választéku raktárt tartunk: elefántcsontgolyó, dákó, kréta, mantinell-gummi, billard- és játékasztal-posztó, sakk, dominó, tábla, szivacs stb. stb. cikkekben. Bérletben vállaljuk billiárdok jókarban tartását. Előre is biztosítjuk a legelőzékenyebb kiszolgálásról s kérjük, hogy bennünket becses bizalmában részesíteni sziveskedjék. *Sajó és Csermely.*

A LAIKUS KRITIKÁJA

A VISSZHANG.

A pesti ember nem igen rándulhat ki természeti tüneményeket csodálni.

Éjféle nap, délibáb, visszhang és egyéb fenomén csak a kávéházi lapok illusztrációjaképpen jut osztályrészül. De a vérbeli pesti nem elégszik meg azzal, hogy „Abbazia“, „Sorrento“, „Mentone“ partjain üldögélve szürcsölje a pikkolóját, ő a kávéházban természeti szépséget is akar. És megalkotja magának a „visszhangot“.

Egy ur belép a kávéházba, miközben lenyuzza a keztyűt a kezéről és felöltőjét bontogatja, odaszól a pikkolónak:

— Ruhatárt!

Erre a pikkoló belesüvit a kávéházi tömegbe:

— Ruhatár!!

Ezt meghallja a kávé, bosszankodik, hogy vendége nem ráncigálja senkisémet, tehát mérgegen kiált a gadrob felé:

— Ruhatár!!!

A pincér segít a gazdának:

— Ruhatár!

Végre megjelenik a ruhatár ur és elszedi a holmit. Kéred a pincért.

Arra rohan egy, de az természetesen nem a te rayonodba tartozik. Ő azonban jó fiu és segítségredre van. Belekiált a füstös perspektívába:

— Pincér!!

Pincér ugyan nem jön, de erre a sivitásra a szomszédod összerenzen, felüti a fejét az ujságból, kiveszi a szivartárcáját és már előre kéjeleg a rágyújtandó szivar illatában. Persze üres a tárc. Odaszól a közeli pincérnek valahogyan a levegőbe irt hieroglifákkal, hogy szivart szeretne. A pincér megérti és stentori hangon ismétli a dohányos ur óhaját:

— Szivaros!

Egy kollegája rögtön átveszi ezt a markoni teleg rammot és csak ugy futtában ismétli:

— Szivarosss!!

Közben oldalba figyelmezteti az ujságos fiut és odamutat az asztalra. Az ujságos oda se néz és — miközben az Illustrazione és Leipzigerben turkál — gyermektüdejének minden erejével fujja:

— Szivaross!

Most már meghallotta a trafik ur is és már megszűröl integet, hogy rögtön itt lesz s mintegy viga szul a várakozásért elismétli nehányszor:

— Szivaros, igenis kérem, szivaros!

A visszhang már eddig is pontosan működött, de tulajdonképen csak a fizetésnél fejlődik ki teljes tökéletességében.

Itt a meggondolatlanul kiejtett „fizetni“ szócska rövid félóráig kering a kávéházi tömkelegben; a pincértől kezdve az ujságoson, trafikoson keresztül „add tovább“ módjára mindenki elsüviti:

— Fizetni!

A gazda, az üzletvezető is segít:

— Fizetni!

A kassza-örgrófné is kétszer csenget, már az illemnénike is megsokalja és csengő szopránnal járul hozzá a visszhanghoz:

— Fizetni!

Végre megjelenik a fizető és mig jobb kezével hátul a bőrtorniszterében kapirgál (melyet egyáltalában nem a hátán hord), a ballal már int a kávéház tulsó szögletébe, hogy: jövök azonnal!

Hát mondják csak kérem, kell nekünk Tihany!?

□□□

A REVIER-RENDSZER.

Ezeket az apró-cseprő ferdeségeket ugy megszoktuk már, hogy róluk csak mint kávéházi furcsaságokról, de koránsem mint bajokról emlékezünk meg.

Ha nem kapunk azonnal szivart, vagy nem jön mindjárt a fizető, kit bánt az? Nincs ott sietős dolga senkinek sem! Elvagyunk ragadtatva a kávéházainktól. És ha a pincér a kávénk mellé fél akó vizet hoz (tiz percenként három pohárra felváltva), ugy boldogan gyujtunk a szivarunkra és azt sóhajtuk: „hiába, ilyen előzékenységet csak pesti kávéházban tapasztalhatunk!“ De hogy meglássuk a furcsaságokban a bajt és hogy megtaláljuk a bajra az orvosságot, arra nem vagyunk kaphatók!

Pedig kézenfekvő!

Mert miért kell a jegygyűrűnket laposra kopogtatni az asztaltáblán a fizetőpincér utáni vágyakozásunkban?

Mert a szegény fizető százakat nem tud öt perc alatt kiszolgálni

Miért kell a pincért végkimerülésig csalogatni, amig megjelenik?

Részint azért, mert egy egész kerület tartozik a rajonjába, részint pedig azért, mert szegény ő is most ment fizető pincért felfedező körutra.

De gondoljunk csak egy pillanatra a külföldön már természetessé vált revier-rendszerre.

Fizető, felszolgáló, szivaros egy személyben.

Nehány asztal képezi a birodalmát. Ott aztán ő ellát mindent, hogy buzgón, előzékenyen az csak természetes, hiszen az ő vendégeiről van szó. A kaszszánál felállított ellenőrző készülék hiven számon tartja egy-egy asztal fogyasztását, bármikor kész számlával szolgál (oh bliccelések alkonya!), sőt azt is megmondja, hogy a Miska vagy a Gyuri pincér hány-szor volt künn a konyhában, tehát, hogy szorgalmas volt-e?

Hogy a vendég nem siratja vissza a baksis-érát, az csak természetes. Ha lelki megrázkódtatások révén is, de tudomásul fogja venni, hogy ezentul a főpincér, a pincér, a pikkoló és szivaros fiu helyett csak egy embernek ad borraivalót.

Az ujjáéledt Abbázia kávéházban honosították meg a revier-t, mindenkit kielégítő eredménnyel.

Reméljük, hogy mihamarább megtalálja ez a rendszer a talaját és higgyék el, egyszeriben nehány pesti kávéházi betegséggel leszünk szegényebbek!

SZÓTS SIMON SZÖNYEGTELEPE

BUDAPEST, KOSSUTH LAJOS-Ú. 15.

Telefon: 87-23.

Berendez lakásokat, szállodákat és pensiókat.

HANTOS TESTVÉREK

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

festők, mázolók
és ércfényezők
Telefon 16-34

KÁVÉHÁZI FELSZERELÉSEK VÁLLALATA

SAJÓ és CSERMELY

BUDAPEST VIII, RÁKÓCZI-UT 69.
TELEFON 120 – 72. INTERURBAN.

ÁLLANDÓAN RAKTÁRON: elefántcsontgolyó, dákö, kréta, billiárd-mantinell, billiárd- és játékasztal posztó, sakk, dominó, tábla, szivacs stb. a legnagyobb választékban. Elvállaljuk billiárdok állandó jókarbantartását.

RECORD RADÓ IRODAFELSZERELÉSI VÁLLALAT

BUDAPEST, VI., LOVAG-UTCA 3.

Szállít kávéházak részére modern kivitelű árlapokat, pénztári iveket és egyéb nyomtatványokat. Telefon 72-17.

Papirasztalkendők gyári raktára.

Stiller J. és Tsai

Telefon 145-75.

jégszekrény és hűtökészülékek gyára
Budapest, VII., Szövetség-utca 3. szám.

Kávéházi s vendéglői berendezéseket, alpacca, chinaezüst árut vesz és elad

BRAUN GYULA BUDAPEST, VII., SÍP-UTCA 14. TELEFON 161-44.

HAUGG BÉLA

rézművesmester

BUDAPEST VII., AKÁCFA-UTCA 47. Teljes kávéházi berendezések. Telefon: 168-13.

SONNENFELD és BAUER

ELSŐRANGU URISZABÓK • TELEFON 82-56.

BUDAPEST, VII, WESSELÉNYI-UTCA 2.

BING GUSZTÁV

Telefon 76-07.

FESTÉK ÉS VEGYI CIKKEK RAKTÁRA
BUDAPEST, VII., THÖKÖLY-ÚT 38.

Bondy M. és Társa

Telefon: 111-68.

Budapest, VII., Kertész-utca 38.

Telefon: 111-68.

Vízvezeték. — Gázvezeték. — Gőz- és légfűtések. — Csatorna-felszerelések.

SCHLESINGER JÓZSEF

Szállodai, vendéglői és kávéházi személyzet elhelyező iroda. — Külön üzlet adásvételi oszta. Telefon interurban 17-26.

BUDAPEST, RÖSER-BAZÁR.

KASZÁS MÁRTON ÉS TÁRSA

DISZITÓ, SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ

Telefon 123-98.

Telefon 123-98.

BUDAPEST, VI., LÖVÖLDE-TÉR 2.

HERCEGH ÉS FODOR

URI- ÉS NŐI DIVATÁRUHÁZA

BUDAPEST, VII., THÖKÖLY-ÚT 24.

Menyasszonyi kelengye 200 kor.-tól kezdve. Uri kelengye, leány- és fiu-intézeti kelengye, valamint vásznak, ruhakelmék, szőnyegek, szövött- és rövid-árúk, ugyszintén összes női- és uri fehérneműek és szükségleti cikkek legolcsóbban beszerezhetők. KIVÁNATRA TELJES ÁRJEJGYZÉKKEL SZOLGÁLUNK.

MÁRTON IMRE ÉS TÁRSA

fémiparművészeti műhelye BUDAPEST, V., Pannonia-utca 31.

TELEFON: 127-34.

KÉSZIT: modern iparművészeti fémtárgyakat, művészi butor- és kapu-
vereteket, modern vert réz- és kovácsoltvas-csillárokat, kandallókat és fém-
portálokat. Művészi *versenydíjakat, plaketteket, érmeket* és egyházművészeti
tárgyakat. *000 000 000* Rajzok, tervek, költségvetések díjtalanul.

HERTZKA: MALCÁSZ
és BERGER:

VAS és
RÉZBUTORGYÁR.
V. LIPOT-KÖRÜLT. 12. SZ.

TÜKÖRGYÁR

CARL BECK WIEN

GYÁR ÉS IRODA:

XIV., MÄRZSTRASSE 109

TELEFON H 21

VEZÉRKÉPVISELET MAGYARORSZÁG RÉSZÉRE:

KOFFLER JAQUES Budapest, VII., Dob-u. 9.

Tükörcöszörülés, tükörberakás minden
dimenzióban. — Különlegesség: Kirakatablak-
diszítések modern művegezéssel minden szakma
részére saját tervek szerint.

UJ! UJ! Modern velencei köszörülés művészies
butorok részére saját minták és rajzok szerint.

MINTARAKTÁR:

VI., Königsklostergasse 3. Telefonszám: 4128.

PARLAGHY ÉS VASTAG

Telefon
150-28.

Budapesti tekeasztal- és műbutoripar
VI. kerület, Frangepán-utca 41. szám.

Telefon
150-28.

GROSSHÄNDLER

BUTORTELEPE

BUDAPEST, IV. KER.
Simmelweis - utca 17. sz.

TELEFON
71-35. SZ.

Zimmermann és Lovász

Tapétaraktár, mennyezetdisz-
gyár, festő, diszító, mázoló

Budapest, VII., Almásy-tér 16. Telefon 171-29.

NÉMETH VILMOS - VÁLLALKOZÓ

BUDAPEST, VIII., NAGYFUVAROS-UTCA 23. SZÁM.

Elvállal kőmives-, rabbitz- és mindenféle átalakítási és építési munkálatokat.

SIMPLON KÁVÉHÁZ

BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRUT 8. SZÁM.
TULAJDONOS SURÁNYI SÁNDOR. — TELEFON 117-26.
NAPONTA SÁRAY ELEMÉR ZENEKARA MUZSIKÁL.

"AUER"

MAGYAR GÁZIZZÓFÉNY RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
BUDAPEST, VI. KER., VÁCI-KÖRUT 3. SZÁM.

Csillárgyár. Karbantartási osztály.
Telefon: 16—20. Este 6 órától: 12—90.

ALEXY TRAJÁN BÉLA, FÉNYKÉPÉSZ

BUDAPEST, VIII. KER., RIGÓ-UTCA 14. SZ.
Telefon: 154—65.

KOVÁCS KÁVÉHÁZ

Budapest látványossága! Emeleten játék- és billárd-
termek. Külön termek társaságoknak. ☎ TELEFON 125—44,
132—32., 166—23.

RÁKOS MANÓ SZOBRÁSZ

TELEFON 75—60.

Készít mindennemű
gipsz-, kő-, műkő-,
stuccatur, Rabitz-
és műmárvány-
munkákat. Ajánl
mint különleges-
séget: STUCCO-
MENNYZETEKET

BUDAPESTEN, VII., BÁLINT-
UTCA 9. SZÁM. ARÉNA-ÚT
ÉS THÖKÖLY-UT MELLETT.

Kohn Jakab és József

butorraktára

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 10.

Telefon 30—58.

Telefon 30—58.

"SANITAS"

szikviz-, fagylalt-
és conserv-gyár.
Tulajdonos BEUTUM S.

Budapest, VII., Gizella-ut 53. sz. ☎ Telefon 62-10.

KORÁNYI ÉS FRÖLICH REDŐNYGYÁR

TELEFON 23-76.

Különleges gyártmányai: kávéházi és terasse-
ponyvák, szabadon álló napellenző sátrak,
szabadalmazott önműködő ajtócsukók és ablak-
szellőztetők, acél-, fa- és vászon-redőnyök.

BUDAPEST, VIII., KISFALUDY-UTCA 5.

"ASTOR" KÁVÉHÁZ

Budapest, VII., Erzsébet-körut 41.

KÓCZÉ ANTAL ÉS FIA zenekara hangversenyez.

SZIRCH IMRE

FÉM- ÉS BRONZÁRU-GYÁRA

TELEFON
56—95

GYÁR ÉS IRODA:

BUDAPEST, VII., GARAY-UTCA 40. SZ.

Mindennemű butor- és épületvasalások, a legegyszerűbbtől a legdrágább
kivitelig. ☎ KÜLÖNLEGESSÉGEI KÁVÉHÁZI BRONZMUNKÁKBAN:
Fémtekeasztallábak, asztaltalpatok és szellőző-ajtók bevonása, ajtóvédő-
és függönyrudak, valamint egyéb e szakmába vágó cikkek gyártása ☎
..... KÖLTSÉGVETÉSSEL DIJMENTESEN SZOLGÁLOK.

Hirschler és Török

Tükör-, kép-, képkeret-, üvegcsiszoló-,
rézfoglaló- és üvegfoncsó-
rozó-gyár

Iroda és raktár: Budapest, V., Lipót-körut 18. szám.

FARKAS ÉS TSA VASSZERKEZETI GYÁRA

BUDAPEST, VI., LEHEL-UTCA 8. SZÁM
82—70. Telefonszám 82—70.

Készít modern **fémportálokat** és berendez teljes üzleti
áru-, könyv- és irattár-állványokat, (megbecsülhetetlen vasáru-
cikkek raktározására) a világhírű szétszedhető Estler-rendszer
szerint acéllemezéből. A nemzetközi Vas- és Gépiállításon
ezen gyártmányok az állami nagy érmmel lettek kitüntetve.

MAJOROS KÁROLY

üvegfestő és mozaikrakó-műhelye

Budapest, VI. ker., Országbiró-utca 33. szám.

Telefon 170—13.

FÜRST LEO

BUDAPEST, VII., DONGÓ-UTCA 3. Meister Testv. faárugyára mellett. Ferenc József laktanya közelében.
GŐZÜZEMRE BERENDEZETT ESZTERGÁLYOSÁRUK GYÁRA. Készít asztalosok részére mindennemű
esztergályosmunkát méret vagy rajz szerint. Helybeli és vidéki megrendelések a legrovidebb idő alatt
pontosan és jutányosan szállítatnak. Telefonszám 53—36.

Rodosi Testvérek

kávé-, tea- és rumnagykereskedők. Telefon 26-16.
Budapest, V. kerület, Szabadság-tér 1. szám.

Henry Faber & Co. London, rum.

I. & F. Martelli, Cognac és
Dékány Péter és Társa
budafoki cognacgyárának
vezérképviselősege.

ÁLTALÁNOS
BERENDEZÉSI R.T.

BUDAPEST
VII., GIZELLA-UT 26

Berendez kávéházakat
a legegyszerűbbtől a
legdrágább kivitelig.

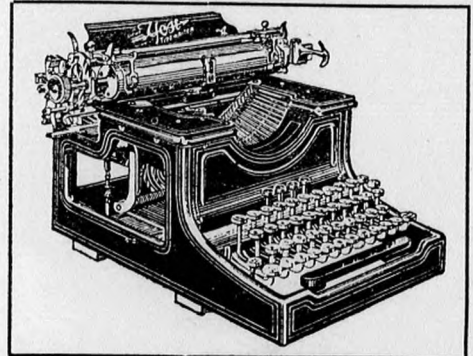
TELEFON-INTERURBAN 65-75

Korszakalkotó ujtás az írógéptechnika terén!

Automatikus váltó. Az írássebesség 50 százalékos fokozása. Csodálatos előny. A látható írásu, nem szalagos XV. számú Yost 1912. évi modellje az automatikus váltás folytán a legtekintélyesebb, a leggyorsabb írásra alkalmas írógép. 222

Kérje vételkötelezettség nélkül a gép bemutatását.

A
U
T
O
M
A
T
A

Nem drágább a rendes gépnél. 222
Nagy betűk és jelek leírásánál a kéz nincs többé lekötve. A szóköz (spácium), a váltó beállítása, a kocsitovábbítás, váltóvisszaállítás automatikusan történik.

Yost
írógép részvény-társaság KÁLDOR M.
Budapest, New-York palota. igazgató.

Goldstein Ignác

elektrotechnikus

Budapest, VII. kerület, Kazinczy-utca 53. szám

Telefonszám: 18—29.

Villanyos berendezés és karbantartási vállalat. Villanyvezetékek. Villanyventilátorok. Villanytelepek. Csengők.

Rein Nándor

szőnyeg- és ágynemű áruhaza
Budapest, VI., Andrassy-ut 9.
Berendez szállodákat, pen-
siókat. Neuschloss-butork
kizárólagos főraktára ∴ ∴

KOVÁCS GYULA ÉS TÁRSA CSILLÁRGYÁRA

BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRUT 9. TELEFON: 91-04.

Telefon: "HUNGÁRIA" 76-58. Telefon: 76-58.

**MAGYAR HÉZAGMENTES ASBEST
PADLÓGYÁR**
BUDAPEST, IX. KER., ÜLLŐI-UT 113. SZÁM.

GYÁRTANAK: Teljesen lábmeleg, pormentes, tűzbiztos, savellentálló, vízhatlan, higiénikus asbest-padlót, falburkolatot, homorúan kiképezett falcsatlakozást, parafa alapburkolást linoleum részére

AL KÁLMÁS: Kórházak, szanatorriumok, menhelyek, iskolák, fürdők, templomok, hivatalok, nyilvános épületek, vendéglők, kávéházak, szállodák, bérlakások, színházak, mulatóhelyek részére.

BEITZ JÁNOS ☞ Telefon: 81-30.

MŰSZTERGÁLYOS,
új és használt kávéházberendezési cikkek raktára, legnagyobb elefántcsontgolyó raktára
BUDAPEST, VII. KER., AKÁCFA-UTCA 55. SZÁM.

SOMLÓ DISZITŐ,
FESTŐ,
MÁZOLÓ

Budapest, VI., Rózsa-u. 27. Telefon 157-54.

Telefon 49-08. **RAPP S.** Telefon 49-08.

kárpitos és diszitő. Mintaraktár és műhelyek
BUDAPEST,
V., Mária Valéria-utca 13. szám.

**MODERN CÍMTÁBLA
FESTÉSZET**

Bokor és Klein
TELEFON: 108-37.

DIPOLD JÁNOS

műlakatos- és csillárgyára
Budapest, IX. ker., Bokréta-utca 23. sz.

Saját gyártású csillárok diszes kivitelben. Rácsok, kandallók, villágítótestek terv vagy rajz után. Különlegességek dombormű, vert vagy kovácsolt vas- és fémbutton-veretekben.
Telefon: 128-62. Telefon: 128-62.

Belatiny Casino brut. Magyar kir. országos központi mintapince és a Magyar kir. kincstári borok főelárusításának vezérképviselője:

SZÖLLÖSI TIVADAR, BUDAPEST, VII. KER., WESSELÉNYI-UTCA 6. SZÁM.

TELEFON: 19-60.

INTERURBAN.

Hirschkovits Károly

BUDAPEST, VI., HAJÓS-UTCA 15. SZÁM.

Hatóságilag engedélyezett kereskedelmi ügynökség. Közvetít kávéházat, szállodát, vendéglőt, valamint egyéb ingatlanokat, azok finanszírozását és egyéb pénzügyi tranzakciót eszközöl.

JOKAI NYOMDA
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST
THÖRÖLY-UT 28.
TELEFON: 96-32.